YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIMEN MÄÄRÄYS (toinen jaosto)

23 päivänä syyskuuta 2004 *

Yhdistetyissä asioissa C-435/02 ja C-103/03,

joissa on kyse EY 234 artiklaan perustuvista ennakkoratkaisupyynnöistä, jotka ovat esittäneet Landgericht Essen (Saksa) 25.11.2002 tekemällään ja Landgericht Hagen (Saksa) 11.2.2003 tekemällään päätöksellä, jotka ovat saapuneet yhteisöjen tuomioistuimeen 2.12.2002 ja 5.3.2003, saadakseen ennakkoratkaisut asioissa

Axel Springer AG

vastaan

Zeitungsverlag Niederrhein GmbH & Co. Essen KG (C-435/02)

ja

Axel Springer AG

vastaan

Hans-Jürgen Weske (C-103/03),

* Oikeudenkäyntikieli: saksa.

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN (toinen jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja C. W. A. Timmermans (esittelevä tuomari) sekä tuomarit J.-P. Puissochet, R. Schintgen, F. Macken ja N. Colneric,

julkisasiamies: F. G. Jacobs,
kirjaaja: R. Grass,

ilmoitettuaan ennakkoratkaisua pyytäneille tuomioistuimille aikovansa ratkaista asiat perustellulla määräyksellä työjärjestyksensä 104 artiklan 3 kohdan nojalla,

pyydettyään yhteisöjen tuomioistuimen perussäännön 23 artiklassa tarkoitettuja osapuolia esittämään tätä koskevat mahdolliset huomautuksensa,

kuultuaan julkisasiamiestä,

on antanut seuraavan

määräyksen

1 Ennakkoratkaisupyynnöt koskevat tilinpäätöksistä annetun direktiivin 78/660/ETY ja konsolidoiduista tilinpäätöksistä annetun direktiivin 83/349/ETY muuttamisesta niiden soveltamisalan osalta 8 päivänä marraskuuta 1990 annetun neuvoston direktiivin 90/605/ETY (EYVL L 317, s. 60) pätevyyttä.

2 Nämä kysymykset on esitetty yhtäältä Axel Springer AG -nimisen yhtiön (jäljempänä Springer) ja Zeitungsverlag Niederrhein GmbH & Co. Essen KG -nimisen yhtiön (jäljempänä Zeitungsverlag) (asia C-435/02) ja toisaalta Springerin ja Wesken, joka on Radio Ennepe-Ruhr-Kreis mbH & Co. KG -nimisen yhtiön (jäljempänä Radio Ennepe) johtaja, (asia C-103/03) välisissä riita-asioissa, jotka koskevat Springerin vaatimuksia päästä tutustumaan Zeitungsverlagin ja Radio Ennepen tilinpäätöksiin.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

Yhteisön lainsäädäntö

3 EY:n perustamissopimuksen 54 artiklan 3 kohdan g alakohdan (josta on muutettuna tullut EY 44 artiklan 2 kohdan g alakohta) mukaan Euroopan unionin neuvosto ja Euroopan yhteisöjen komissio toimivat sijoittautumisvapauden rajoitusten poistamiseksi sovittamalla tarpeen mukaan yhteen ja pyrkimällä tekemään samanvertaisiksi ne takeet, joita jäsenvaltioissa edellytetään EY:n perustamissopimuksen 58 artiklan toisessa kohdassa (josta on tullut EY 48 artiklan toinen kohta) tarkoitetuilta yhtiöiltä niin yhtiön jäsenten kuin ulkopuolisten etujen turvaamiseksi.

4 Direktiivin 90/605 tarkoituksena on muuttaa soveltamisalan osalta muun muassa perustamissopimuksen 54 artiklan 3 kohdan g alakohdan nojalla, yhtiömuodoltaan tietynlaisten yhtiöiden tilinpäätöksistä 25 päivänä kesäkuuta 1978 annettua neljättä neuvoston direktiiviä 78/660/ETY (EYVL L 222, s. 11; jäljempänä neljäs yhtiödirektiivi).

5 Neljännessä yhtiödirektiivissä säädetään pääomayhtiöiden tilinpäätöksiä koskevien kansallisten säännösten yhteensovittamistoimenpiteistä. Sitä sovelletaan Saksassa seuraaviin yhtiömuotoihin: die Aktiengesellschaft (osakeyhtiö), die Kommanditgesellschaft auf Aktien (kommandiittiosakeyhtiö) ja die Gesellschaft mit beschränkter Haftung (rajavastuuyhtiö).

6 Direktiivin 90/605 1 ja 2 artiklassa ulotetaan neljännessä yhtiödirektiivissä säädettyjen yhteensovittamistoimenpiteiden soveltaminen tiettyihin henkilöyhtiömuotoihin, joihin Saksassa kuuluu Kommanditgesellschaft (kommandiittiyhtiö) muun muassa, kun kaikki kyseisen yhtiön vastuunalaiset yhtiömiehet ovat pääomayhtiöitä, jotka yhtiömuodoltaan ovat tämän määräyksen edellisessä kohdassa mainitun mukaisia.

7 Täten direktiivissä 90/605 ulotetaan Saksan osalta neljännessä yhtiödirektiivissä säädettyjen yhteensovittamistoimenpiteiden soveltaminen muun muassa yhtiömuodoltaan sellaisiin kommandiittiyhtiöihin, jonka kaikki vastuunalaiset yhtiömiehet ovat yhtiömuodoltaan rajavastuuyhtiöitä (jäljempänä GmbH & Co. KG).

8 Kyseiseen yhtiömuotoon sovelletaan näin ollen muun muassa neljännen yhtiödirektiivin 47 artiklan 1 kohdan, sellaisena kuin se on muutettuna perustamissopimuksen 54 artiklan 3 kohdan g alakohdan nojalla, konsolidoiduista tilinpäätöksistä 13 päivänä kesäkuuta 1983 annetulla seitsemännellä neuvoston direktiivillä 83/349/ETY (EYVL L 193, s. 1), säännöksiä. Kyseisessä kohdassa säädetään seuraavaa:

"Asianmukaisesti vahvistettu tilinpäätös sekä toimintakertomus ja tilintarkastuksen suorittamisesta vastuussa olevien henkilöiden kertomus julkistetaan noudattaen kunkin jäsenvaltion lainsäädännössä säädettyä, direktiivin 68/151/ETY 3 artiklan mukaista menettelyä.

Tällaisesta kertomuksesta tai sen osasta on voitava pyynnöstä saada jäljennös. Jäljennöksestä perittävä korvaus ei saa olla siitä aiheutuvia hallintokustannuksia suurempi."

9 Niiden takeiden yhteensovittamisesta samanveroisiksi, joita jäsenvaltioissa vaaditaan perustamissopimuksen 58 artiklan 2 kohdassa tarkoitetuilta yhtiöiltä niiden jäsenten sekä ulkopuolisten etujen suojaamiseksi 9 päivänä maaliskuuta 1968 annetun ensimmäisen neuvoston direktiivin 68/151/ETY (EYVL L 65, s. 8; jäljempänä ensimmäinen yhtiödirektiivi) 3 artiklan 1–3 kohdassa säädetään seuraavaa:

"1. Jokaisessa jäsenvaltiossa on oltava kullekin siellä rekisteröidylle yhtiölle joko keskusrekisterissä, kaupparekisterissä tai yhtiörekisterissä oma asiakirjavihkonsa.

2. Kaikki asiakirjat ja tiedot, jotka on 2 artiklan mukaan julkistettava, on otettava asiakirjavihkoon tai merkittävä rekisteriin; rekisterimerkintöjen perusteiden on aina ilmettävä asiakirjavihkosta.

3. Edellä 2 artiklassa tarkoitetuista asiakirjoista ja tiedoista on annettava kirjallisesta hakemuksesta jäljennöksiä tai otteita hintaan, joka ei saa olla niistä aiheutuvia hallinnollisia kustannuksia suurempi.

— —"

10 Ensimmäisen yhtiödirektiivin 2 artiklan 1 kohdan f alakohdassa säädetään seuraavaa:

"Jäsenvaltioiden on toteutettava tarvittavat toimenpiteet sen varmistamiseksi, että yhtiöt julkistavat ainakin seuraavat asiakirjat ja tiedot:

— —

f) tase ja tuloslaskelma jokaiselta tilikaudelta. — —"

Kansallinen lainsäädäntö

11 Yhteisöjen tuomioistuin on asiassa C-272/97, komissio vastaan Saksa, 22.4.1999 antamallaan tuomiolla (Kok. 1997, s. I-2175) katsonut, että direktiiviä 90/605 ei ollut saatettu säädetyssä määräajassa osaksi Saksan oikeusjärjestystä.

12 Saksan lainsäädäntöä, erityisesti Handelsgesetzbuchia (Saksan kauppalaki, jäljempänä HGB), on sen jälkeen muutettu, jotta vastedes neljännessä yhtiödirektiivissä säädetyt yhteensovittamistoimenpiteet koskevat muun muassa myös GmbH & Co. KG:a (HGB:n 264 a §).

13 Kyseisellä uudella lainsäädännöllä säädetään lisäksi, että säädettyjen velvoitteiden rikkomisesta seuraa hallinnollinen sakko, joka on suuruudeltaan vähintään 2 500 euroa ja enintään 25 000 euroa ja jonka määrää Amtsgericht (Saksa), joka toimivaltaisena tuomioistuimena pitää kaupparekisteriä.

14 Tällaisen sakon voi kuitenkin määrätä vain kyseisessä tuomioistuimessa nostetun kanteen perusteella. Laissa ei sitä vastoin ole säädetty mitään rajoituksia niiden henkilöiden suhteen, jotka voivat nostaa tällaisen kanteen, joten kaikki henkilöt ovat oikeutettuja tekemään sen (HGB:n 335 a ja 335 b §).

Pääasia ja ennakkoratkaisukysymykset

15 Alueellisesti toimivaltaisissa Amtsgerichteissa nostamillaan kanteilla Springer on vaatinut, että Zeitungsverlag, joka harjoittaa toimintaansa lehdistö- ja kustannusalalla, ja Radio Ennepe, joka harjoittaa yleisradiotoimintaa, velvoitettaisiin sakon uhalla esittämään tilinpäätöksensä, jotta Springer voi tutustua niihin.

16 Tuomioistuimet, joissa kanteet nostettiin, hyväksyivät nämä kanteet antamillaan määräyksillä ja asettivat kyseisten yhtiöiden johtajille, Glandtille ja Weskelle, 5 000 euron hallinnollisen sakon uhan sen varalta, ettei asiakirjoja toimiteta asetetussa määräajassa.

17 Koska kyseisiä tilinpäätöksiä ei toimitettu asetetussa määräajassa, sakot määrättiin maksettavaksi myöhemmillä määräyksillä.

18 Zeitungsverlag ja Glandt sekä Weske ovat valittaneet viimeksi mainituista määräyksistä ennakkoratkaisupyynnöt esittäneisiin tuomioistuimiin.

19 Kyseiset tuomioistuimet katsovat, että niiden käsiteltäväksi saatetuissa asioissa voidaan epäillä direktiivin 90/605 pätevyyttä.

20 Asiassa C-435/02 Landgericht Essen päätti lykätä asian käsittelyä ja pyytää yhteisöjen tuomioistuimelta ennakkoratkaisua seuraaviin kysymyksiin:

"1) Onko direktiivi 90/605 — — luettuna yhdessä direktiivin 78/660 — — 47 artiklan kanssa, yhteensoveltuva yhteisön oikeudessa taattuihin perusoikeuksiin kuuluvan ammatinharjoittamisen vapauden kanssa sikäli kuin siinä asetetaan kommandiittiyhtiöille, joiden vastuunalaisena yhtiömiehenä on rajavastuuyhtiö, velvollisuus julkistaa tilinpäätöksensä ja toimintakertomuksensa ilman, että erityisesti rajoitetaan niiden henkilöiden piiriä, jotka ovat oikeutettuja tutustumaan kyseisiin asiakirjoihin?

2) Onko direktiivi 90/605 — — luettuna yhdessä direktiivin 78/660 — — 47 artiklan kanssa yhteensoveltuva yhteisön oikeudessa taattuihin perusoikeuksiin kuuluvien lehdistön vapauden ja yleisradiotoiminnan harjoittamisen kanssa sikäli kuin siinä asetetaan kommandiittiyhtiöille, joiden vastuunalaisena yhtiömiehenä on rajavastuuyhtiö ja jotka harjoittavat lehdistö-, kustannus- tai yleisradiotoimintaa, velvollisuus julkistaa tilinpäätöksensä ja toimintakertomuk-

sensa ilman, että erityisesti rajoitetaan niiden henkilöiden piiriä, jotka ovat oikeutettuja tutustumaan kyseisiin asiakirjoihin?

3) Onko direktiivi 90/605 — — yhteensoveltuva yleisen yhdenvertaisen kohtelun periaatteen kanssa sikäli kuin se johtaa siihen, että sellaiset kommandiittiyhtiöt, joiden vastuunalaisena yhtiömiehenä on rajavastuuyhtiö, ovat huonommassa asemassa kuin sellaiset kommandiittiyhtiöt, joiden vastuunalaisena yhtiömiehenä on luonnollinen henkilö, vaikka sellaisen kommandiittiyhtiön velkojat, jonka vastuunalaisena yhtiömiehenä on rajavastuuyhtiö, on paremmin suojattu tällaiselle yhtiölle asetetun julkistamisvelvollisuuden johdosta kuin sellaisen kommandiittiyhtiön velkojat, jossa yhtiömiehenä oleva luonnollinen henkilö ei ole julkistamista koskevien velvollisuuksien alainen?"

21 Asiassa C-103/03 Landgericht Hagen päätti myös lykätä asian käsittelyä ja pyytää yhteisöjen tuomioistuimelta ennakkoratkaisua samoihin kolmeen kysymykseen, joita edeltää seuraavanlainen ensimmäinen ennakkoratkaisukysymys:

"Saattoiko Euroopan yhteisö antaa — — direktiivin 90/605 — — EY:n perustamissopimuksen 54 artiklan 1 kohdan ja 54 artiklan 3 kohdan g alakohdan perusteella, vaikka kyseisellä direktiivillä annetaan tutustumisoikeus sellaisille ulkopuolisille, jotka eivät voi vedota suojelua edellyttävään oikeuteen tai etuihin?"

22 Koska asiat C-435/02 ja C-103/03 liittyvät toisiinsa, ne on yhdistetty määräyksen antamista varten.

Ennakkoratkaisukysymykset

23 Koska yhteisöjen tuomioistuin on katsonut, että vastaus asiassa C-103/03 esitettyyn ensimmäiseen kysymykseen voidaan selvästi johtaa asiassa C-97/96, Daihatsu Deutschland, 4.12.1997 annetusta tuomiosta (Kok. 1997, s. I-6843) ja että muiden asiassa C-103/03 sekä asiassa C-435/02 esitettyjen kysymysten osalta ei ole vähäisintäkään perusteltua epäilystä siitä, miten niihin on vastattava, se on työjärjestyksensä 104 artiklan 3 kohdan mukaisesti ilmoittanut ennakkoratkaisua pyytäneille tuomioistuimille, että se aikoo ratkaista asian perustellulla määräyksellä, ja pyytänyt yhteisöjen tuomioistuimen perussäännön 23 artiklassa tarkoitettuja osapuolia esittämään tätä koskevat mahdolliset huomautuksensa.

24 Neuvosto on asian C-435/02 osalta vastannut yhteisöjen tuomioistuimen kehotukseen ja ilmoittanut, ettei se vastusta sitä, että yhteisöjen tuomioistuin ratkaisee asian perustellulla määräyksellä. Zeitungsverlag ja Weske ovat sitä vastoin asioiden C-435/02 ja C-103/03 osalta viitaten heidän kirjallisista huomautuksistaan ilmi käyviin väitteisiin esittäneet vastalauseensa tältä osin. Kyseiset seikat eivät kuitenkaan anna yhteisöjen tuomioistuimelle aihetta poiketa aiotusta menettelystä.

Ensimmäinen kysymys asiassa C-103/03

25 Ensimmäisellä kysymyksellään asiassa C-103/03 ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin kysyy pääasiassa, onko direktiivi 90/605, sikäli kuin siitä seuraa, että kaikilla henkilöillä on mahdollisuus tutustua tilinpäätökseen ja toimintakertomukseen direktiivissä tarkoitettujen yhtiömuotojen osalta ilman, että niiden täytyy vedota suojelua edellyttävään oikeuteen tai etuun, voitu pätevästi antaa perustamissopimuksen 54 artiklan 3 kohdan g alakohdan nojalla.

26 Weske väittää, että niiden ulkopuolisten piiriin, joita on perustamissopimuksen 54 artiklan 3 kohdan g alakohdan nojalla suojeltava, kuuluvat ne henkilöt, jotka todellisuudessa ovat oikeudellisessa suhteessa yhtiöön samoin kuin niihin, jotka pyrkivät tällaiseen suhteeseen, ja siten myös mahdollisiin yhtiömiehiin, työntekijöihin ja velkojiin.

27 Wesken mukaan kyseisen määräyksen nojalla ulkopuolisten piiriä ei kuitenkaan ole mahdollista määritellä siten, että siihen kuuluisivat kaikki henkilöt heidän asemastaan riippumatta. Kyseisen ulkopuolisen käsitteen laajaan tulkintaan, joka vahvistettiin edellä mainitussa asiassa Daihatsu Deutschland annetussa tuomiossa, on näin ollen suhtauduttava varauksellisesti.

28 Tältä osin on syytä todeta, kuten neuvosto ja komissio väittävät, että vastaus tähän ensimmäiseen kysymykseen on selvästi johdettavissa edellä mainitussa asiassa Daihatsu Deutschland annetusta tuomiosta.

29 Mainitun tuomion 19 ja 20 kohdasta käy ilmi, että perustamissopimuksen 54 artiklan 3 kohdan g alakohdan sanamuodossakin mainitaan yleisesti ulkopuolisten etujen turvaamista koskeva tavoite erottelematta näihin ulkopuolisiin kuuluvia ryhmiä tai sulkematta pois mitään ryhmää, joten kyseisessä artiklassa tarkoitettu ulkopuolisten käsite ei näin ollen voi tarkoittaa ainoastaan yhtiön velkojia.

30 Kyseisen tuomion 21 kohdassa yhteisöjen tuomioistuin on lisäksi todennut, että perustamissopimuksen 54 artiklan 1 ja 2 kohdan erittäin väljässä sanamuodossa neuvostolle ja komissiolle asetettua tavoitetta poistaa sijoittautumisvapautta koskevat rajoitukset ei voida rajoittaa perustamissopimuksen 54 artiklan 3 kohdan määräyksillä. Näissä 3 kohdan määräyksissä nimittäin vain luetellaan tämän tavoitteen saavuttamiseksi toteutettavat toimenpiteet tavalla, joka ei ole tyhjentävä, kuten mainitun 54 artiklan 3 kohdassa käytetty sana erityisesti osoittaa.

31 Yhteisöjen tuomioistuin on lisäksi mainitun tuomion 22 kohdassa nimenomaisesti todennut, että ensimmäisen yhtiödirektiivin 3 artiklalla, jossa säädetään sellaisen julkisen rekisterin pitämisestä, johon on merkittävä kaikki yhtiötä koskevat asiakirjat ja tiedot, jotka on julkistettava, ja kenen tahansa mahdollisuudesta saada tilinpäätöksestä jäljennöksiä kirjallisesta hakemuksesta, pyritään tavoitteeseen, joka ilmenee kyseisen direktiivin neljännestä perustelukappaleesta ja jonka mukaan on huolehdittava kaikkien ulkopuolisten mahdollisuudesta saada tietoja yhtiöstä, jonka taloudellista tilannetta ja rahoitusasemaa ne eivät tunne tai eivät voi tuntea riittävästi.

32 Samassa kohdassa yhteisöjen tuomioistuin lisää, että tämä tavoite on ilmaistu myös neljännen yhtiödirektiivin johdanto-osassa, jossa todetaan, että yhteisössä on tarpeen vahvistaa yhtäläiset oikeudelliset vähimmäisvaatimukset, jotka koskevat toistensa kanssa kilpailevien yhtiöiden julkistamien taloudellisten tietojen laajuutta (ks. erityisesti kolmas perustelukappale).

33 Edellä mainitussa asiassa Daihatsu Deutschland annetusta tuomiosta seuraa siten selvästi, että ensimmäisen yhtiödirektiivin 3 artiklassa säädetyt julkistamista koskevat velvollisuudet, joihin viitataan neljännen yhtiödirektiivin 47 artiklan 1 kohdassa ja jotka direktiivin 90/605 nojalla on ulotettu koskemaan tiettyjä henkilöyhtiömuotoja, kuten sellaisia, joista nyt käsiteltävänä olevan kaltaisessa asiassa on kysymys, tarkoittavat, että kaikilla henkilöillä on mahdollisuus tutustua mainitussa direktiivissä tarkoitettujen yhtiömuotojen tilinpäätöksiin ja toimintakertomukseen ilman, että niiden täytyy vedota suojelua edellyttävään oikeuteen tai etuun.

34 Mainitun tuomion 21 ja 22 kohdasta käy selvästi myös ilmi, että sellainen yhteisön säädös, joka sisältää kyseisiä julkistamiseen liittyviä velvollisuuksia, voitiin antaa perustamissopimuksen 54 artiklan 3 kohdan g alakohdan nojalla, koska tässä määräyksessä, jossa annetaan yhteisön lainsäätäjälle laaja toimivalta, mainitaan ulkopuolisten etujen turvaamisen tavoite yleisesti erottelematta tai sulkematta pois

joitakin ulkopuolisten ryhmiä, joten ulkopuolisten käsite artiklassa viittaa kaikkiin ulkopuolisiin. Tästä johtuu, että kyseistä käsitettä on tulkittava laajasti ja että se kattaa muun muassa kysymyksessä olevien yhtiöiden kilpailijat.

35 Näin ollen asiassa C-103/03 esitettyyn ensimmäiseen kysymykseen on vastattava, että direktiivi 90/605 sikäli kuin siitä seuraa, että kaikilla henkilöillä on mahdollisuus tutustua sellaisten yhtiöiden tilinpäätökseen ja toimintakertomukseen, joilla on direktiivissä tarkoitettu yhtiömuoto, ilman, että niiden täytyy vedota suojelua edellyttävään oikeuteen tai etuun, on voitu pätevästi antaa perustamissopimuksen 54 artiklan 3 kohdan g alakohdan nojalla.

Kaksi ensimmäistä kysymystä asiassa C-435/02 ja toinen ja kolmas kysymys asiassa C-103/03

36 Kahdella ensimmäisellä asiassa C-435/02 esitetyllä samoin kuin toisella ja kolmannella asiassa C-103/03 esitetyllä kysymyksellä, jotka on syytä käsitellä yhdessä, ennakkoratkaisua pyytäneet tuomioistuimet kysyvät pääasiassa, onko direktiivi 90/605 sikäli kuin siitä seuraa, että kaikilla henkilöillä on mahdollisuus tutustua direktiivissä tarkoitettujen yhtiömuotojen, jotka, kuten edellä olevassa asiassa, harjoittavat lehdistö-, kustannus- tai yleisradiotoimintaa, tilinpäätökseen ja toimintakertomukseen ilman, että niiden täytyy vedota suojelua edellyttävään oikeuteen tai etuun, yhteensoveltuva yhteisön oikeuden yleisten elinkeinovapauden ja lehdistönvapauden periaatteiden kanssa.

Yhteisöjen tuomioistuimelle esitetyt huomautukset

37 Zeitungsverlag ja Weske väittävät, että direktiivillä 90/605, luettuna yhdessä neljännen yhtiödirektiivin 47 artiklan kanssa, pyritään yleistä etua koskevaan lailliseen tavoitteeseen sikäli kuin julkistamista koskevien velvollisuuksien, joista siinä säädetään, tarkoituksena on yhtiön yhtiömiesten, työntekijöiden ja velkojien suojaaminen.

38 Lisäksi kaikkien asianomaisten henkilöiden sisällyttäminen niiden henkilöiden piiriin, joilla on oikeus tutustua kysymyksessä oleviin asiakirjoihin, myös kilpailijoiden, on kuitenkin suhteeton rasitus ottaen huomioon erityisesti yhtiön perusteltuihin intresseihin pitää tietyt tiedot salassa. Näin ollen direktiivi 90/605 on heidän mukaansa yhteensoveltumaton yhteisön elinkeinovapautta koskevan periaatteen kanssa ja on näin ollen pätemätön.

39 Zeitungsverlag ja Weske väittävät lisäksi, että ilmaisunvapaus, joka on taattu yhteisön oikeudessa perusoikeutena, suojaa lehdistöalan ja jopa yleisradiotoimintaa harjoittavien yritysten toimintaa kokonaisuudessaan.

40 Koska direktiivillä 90/605 ja neljännellä yhtiödirektiivillä ei erityisesti suojella lehdistö- ja yleisradioalan yrityksiä säätämällä poikkeuksia niissä säädettyihin julkistamista koskeviin velvollisuuksiin, ne ovat yhteensopimattomia mielipiteenvapauden kanssa.

41 Belgian hallitus väittää, että direktiivissä 90/605 säädetty tilinpäätösten julkistamista koskeva velvollisuus on perusteltavissa sillä, että direktiivissä tarkoitettujen

yhtiöiden osalta ulkopuolisilla on ainoastaan rajoitettu mahdollisuus ajaa asiaansa yhtiömiestä vastaan, koska tämä on rajoitetusti vastuunalainen oikeushenkilö.

42 Komissio viittaa neljännen yhtiödirektiivin kolmeen ensimmäiseen perustelukappaleeseen, joista seuraa muun muassa, että tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen julkistamista koskevat säännökset ovat tarpeen, koska yhtiömuodoissa, joihin niitä sovelletaan, ulkopuolisten suojana on ainoastaan yhtiövarallisuus ja koska on tarpeen vahvistaa yhteisössä yhtäläiset oikeudelliset vähimmäisvaatimukset, jotka koskevat toistensa kanssa kilpailevien yhtiöiden julkistamien taloudellisten tietojen laajuutta.

43 Erityisesti kilpailijoiden sisällyttäminen niiden henkilöiden piiriin, joilla on oikeus tutustua mainittuihin asiakirjoihin, oli sen mukaan tarpeellinen ja tarkoituksenmukainen keino saavuttaa sekä näissä perustelukappaleissa että perustamissopimuksen 54 artiklan 3 kohdan g alakohdassa tarkoitettu tavoite, sellaisena kuin yhteisöjen tuomioistuin on sitä edellä mainitussa asiassa Daihatsu Deutschland tulkinnut, nimittäin paitsi yhtiömiesten myös ulkopuolisten suojaaminen.

44 Komissio väittää lisäksi, että yhteisön oikeuden yleistä elinkeinovapauden periaatetta koskeva kysymys käsittää tässä tapauksessa myös yleistä lehdistönvapautta koskevan kysymyksen.

45 Neuvosto väittää, että direktiivillä 90/605 ei suhteettomasti loukata ja tavalla, jota ei voida hyväksyä, loukata ammatinharjoittamisen vapauden keskeistä sisältöä.

46 Lisäksi neuvosto väittää, että direktiivissä 90/605 säädetty julkistamista koskeva velvollisuus ei mitenkään loukkaa lehdistönvapautta, sellaisena kuin se taataan muun muassa ihmisoikeuksien ja perusvapauksien suojaamiseksi tehdyn yleissopimuksen 10 artiklassa, koska direktiivillä ei mitenkään vaikuteta siinä tarkoitettujen yhtiöiden välittämien tietojen tai ajatusten sisältöön.

Yhteisöjen tuomioistuimen vastaus

47 Ensinnäkin on todettava, että kyseisille henkilöyhtiöille määrättyjen julkistamiseen liittyvien velvollisuuksien yhteensoveltuvuutta ilmaisunvapauden kanssa koskeva kysymys pääasioissa liittyy kysymykseen näiden velvollisuuksien yhteensoveltuvuudesta ammatinharjoittamista koskevan vapauden kanssa. Kyseiset velvollisuudet koskevat nimittäin kaikkia yhtiömuodoltaan tietyntyyppisiä yhtiöitä riippumatta niiden toiminnan laadusta. Lisäksi velvollisuuksilla ei ole riittävän suoraa ja erityistä yhteyttä toimintaan, joka liittyisi ilmaisunvapauteen. Kysymys on nimittäin keskeisesti säännöstöstä, joka koskee kyseisiä yhtiöitä riippumatta harjoitetusta taloudellisesta toiminnasta.

48 Yhteisöjen tuomioistuin on katsonut, että sekä omistusoikeus että ammatinharjoittamisen vapaus kuuluvat yhteisön oikeuden yleisiin periaatteisiin. Kuitenkin kyseisen oikeuskäytännön mukaan näiden oikeuksien käytölle voidaan asettaa rajoituksia, kunhan kyseiset rajoitukset tosiasiassa palvelevat yleisen edun mukaisia yhteisön tavoitteita eikä niillä puututa perusoikeuksiin tavoitellun päämäärän kannalta suhteettomasti ja tavalla, jota ei voida hyväksyä ja jolla loukattaisiin näiden oikeuksien keskeistä sisältöä (ks. asia C-280/93, Saksa v. komissio, tuomio 5.10.1994, Kok. 1994, s. I-4973, Kok. Ep. XVI, s. I-173, 78 kohta ja asiat C-20/00 ja 64/00, Booker Aquaculture ja Hydro Seafood, tuomio 10.7.2003, Kok. 2003, s. I-7411, 68 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

49 Näin ollen, vaikka oletettaisiin, että pääasioissa tarkoitetuilla julkistamista koskevilla velvollisuuksilla on riittävän suora ja merkittävä vaikutus ammatinharjoittamisen vapauteen, niiden sisältämä rajoitus erityisesti suhteessa yrityksen oikeuteen pitää salassa tietyt mahdollisesti arkaluonteiset tiedot näyttää joka tapauksessa selvästi perustelulta.

50 Neljännen yhtiödirektiivin kolmesta ensimmäisestä perustelukappaleesta seuraa, että direktiivin tiettyjä pääomayhtiömuotoja velvoittavilla julkistamista koskevilla määräyksillä pyritään kahteen perustamissopimuksen 54 artiklan 3 kohdan g alakohdassa määrättyyn tavoitteeseen eli yhtäältä ulkopuolisten suojaamiseen sellaisia taloudellisia riskejä vastaan, jotka sisältyvät yhtiömuotoihin, joissa ulkopuolisten suojana on ainoastaan yhtiövarallisuus, ja toisaalta yhtäläisten oikeudellisten vähimmäisvaatimusten vahvistaminen yhteisössä siltä osin kuin ne koskevat toistensa kanssa kilpailevien yhtiöiden julkistamien taloudellisten tietojen laajuutta.

51 Viiden ensimmäisen perustelukappaleensa mukaan direktiivillä 90/605 pyritään erityisesti oikaisemaan sitä käytäntöä, jolla huomattavan moni ja yhä kasvava joukko yhtiöitä kiertää säännöstöä ottamalla yhtiömuodokseen sellaisen henkilöyhtiömuodon, jonka kaikki vastuunalaiset yhtiömiehet ovat pääomayhtiöitä, jotta vältyttäisiin kyseisiä yhtiöitä koskevien julkistamissäännösten vaikutukselta, ja tällainen käytäntö tekee siten tyhjäksi neljännen yhtiödirektiivin edellä mainitun tavoitteen, jonka mukaan ulkopuolisia pyritään suojaamaan sellaisia taloudellisia riskejä vastaan, jotka sisältyvät yhtiömuotoihin, joissa ulkopuolisten suojana on ainoastaan yhtiövarallisuus.

52 Tästä seuraa, että direktiivissä 90/605 määrätyt toimenpiteet vastaavat tosiasiallisesti perustamissopimuksen 54 artiklan 3 kohdan g alakohdassa asetettuja tavoitteita ja siten niitä yleistä etua koskevia tavoitteita, joihin yhteisö pyrkii käsiteltävänä olevan määräyksen 48 kohdassa viitatussa oikeuskäytännössä tarkoitetulla tavalla.

53 Mahdollinen vahinko, joka aiheutui kyseisissä julkistamista koskevissa säännöissä asetetuista velvollisuuksista, näyttää lisäksi rajalliselta. Nimittäin on epävarmaa, että kyseiset säännöt olisivat omiaan muuttamaan kysymyksessä olevien yhtiöiden kilpailuasemaa, toisin kuin edellä mainitussa asiassa Saksa vastaan neuvosto (tuomion 81 kohta).

54 Tätä päätelmää vahvistavat juuri neljännen yhtiödirektiivin säännökset, erityisesti sen 11, 27 ja 44–47 artikla, joissa säädetään mahdollisuudesta keventää tilinpäätöksessä ja toimintakertomuksessa ilmoitettavaa tietoa yhtiöissä, joissa tiettyjä kriteerejä koskevat raja-arvot eivät ylity, samoin kuin keventää tällaisten yhtiöiden tilinpäätösten julkistamista. Lisäksi kyseisen direktiivin 45 artiklan mukaan tietyt tiedot voidaan jättää antamatta, jos ne aiheuttavat vakavaa haittaa jollekin direktiivissä tarkoitetulle yritykselle.

55 On syytä myös huomauttaa että kyseisen direktiivin 46 artiklan mukaisesti toimintakertomukseen sisällytettävät pakolliset tiedot voidaan ilmaista myös yleisin termein, joten vastoin sitä, mitä Zeitungsverlag ja Weske esittävät, tiettyjä arkaluonteisia tietoja, esimerkiksi hinnan laskemisen perustetta, ei ole tarpeen esittää yksityiskohtaisesti.

56 Lisäksi sellaisten pääomayhtiöiden, joiden ainoita vastuunalaisia yhtiömiehiä ovat direktiivissä 90/605 tarkoitetut henkilöyhtiöt, kuten yhtiömuodoltaan pääasioissa käsillä olevan kaltainen GmbH & Co. KG, tässä tapauksessa rajavastuuyhtiö, tilinpäätöksen julkistamisella paljastetaan sinänsä ainoastaan tiedot mainitunlaisten yhtiöiden tilanteesta mutta ei kyseisen henkilöyhtiön tietoja. Julkistamisella ei siten millään tavalla tehdä tarpeettomaksi viimeksi mainitun yhtiön tilinpäätöksen julkistamista.

57 Lisäksi direktiivin 90/605 1 artiklan 4 kohdassa neljänteen yhtiödirektiiviin lisätyn 57 a artiklan mukaan pääasioissa kysymyksessä olevien GmbH & Co. KG:ien kaltaiset henkilöyhtiöt voidaan vapauttaa julkistamista koskevista velvollisuuksista, jos niiden tilinpäätökset julkistetaan yhdessä niiden vastuunalaisena yhtiömiehenä olevan yhtiön tilinpäätöksen kanssa tai jos kyseiset yritykset sisältyvät yhtymän konsolidoituun tilinpäätökseen.

58 Näin ollen tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen julkistamista koskeva velvollisuus, joka on säädetty oikeudelliselta muodoltaan pääasioissa kysymyksessä olevien GmbH & Co. KG:ien kaltaisille henkilöyhtiöille, ei merkitse toimenpidettä, joka suhteettomasti ja tavalla, jota ei voida hyväksyä, loukkaa ammatinharjoittamisen vapauden keskeistä sisältöä.

59 Ottaen huomioon edellä esitetyt seikat asiassa C-435/02 esitettyihin kahteen ensimmäiseen ja asiassa C-103/03 esitettyihin toiseen ja kolmanteen kysymykseen on vastattava, että tarkasteltaessa niitä suhteessa yhteisön oikeuden yleisiin ammatinharjoittamisen vapauden ja ilmaisunvapauden periaatteisiin esille ei ole tullut mitään sellaista seikkaa, joka vaikuttaisi direktiivin 90/605 pätevyyteen.

Kolmas kysymys asiassa C-435/02 ja neljäs kysymys asiassa C-103/03

60 Asiassa C-435/02 esitetyllä kolmannella kysymyksellä ja asiassa C-103/03 esitetyllä neljännellä kysymyksellä ennakkoratkaisua pyytäneet tuomioistuimet kysyvät pää-

asiassa, onko direktiivi 90/605 yhteensoveltuva yhdenvertaista kohtelua koskevan periaatteen kanssa, sikäli kuin mainitussa direktiivissä säädetään tilinpäätöksen julkistamista koskevista velvollisuuksista kommandiittiyhtiöille, joiden kaikki vastuunalaiset yhtiömiehet ovat yhtiömuodoltaan rajavastuuyhtiöitä. Kyseiset yhtiöt ovat siten huonommassa asemassa suhteessa sellaisiin kommandiittiyhtiöihin, joiden vastuunalaisista yhtiömiehistä ainakin yksi on luonnollinen henkilö ja jotka eivät ole näiden velvollisuuksien alaisia, vaikka ensin mainitulla tavalla perustetun yhtiön velkojat on paremmin suojattu kuin viimeksi mainitulla tavalla perustetun, sen vuoksi, että niiden yhtiömiehet ovat rajavastuuyhtiön yhtiömiehinä sellaisten julkistamista koskevien velvollisuuksien alaisia, jotka eivät koske luonnollisia henkilöitä.

Yhteisöjen tuomioistuimelle esitetyt huomautukset

61 Zeitungsverlag ja Weske väittävät, että kyseiset julkistamista koskevat säännökset merkitsevät vakavaa eriarvoista kohtelua yhtäältä sellaisten kommandiittiyhtiöiden, joiden vastuunalaisista yhtiömiehistä ainakin yksi on luonnollinen henkilö, ja toisaalta sellaisten kommandiittiyhtiöiden välillä, joiden kaikki vastuunalaiset yhtiömiehet ovat GmbH & Co. KG:n kaltaisia rajavastuuyhtiöitä, mikä aiheuttaa viimeksi mainituille yhtiöille huomattavaa haittaa.

62 Neuvosto väittää, että direktiivin 90/605 kolmesta ensimmäisestä perustelukappaleesta seuraa, että direktiivin tavoitteena on täyttää aukko, joka johtuu neljännen yhtiödirektiivin säännöksistä, joita yhteisön lainsäätäjä on pitänyt viimeksi mainitun direktiivin hengen ja tavoitteiden vastaisena, koska yhä useampi pääasiassa kysymyksessä olevan kaltaisista kommandiittiyhtiöistä ei ollut julkistamista koskevien velvoitteiden alainen, kun taas velkojat saattoivat toimia ainoastaan rajavastuuyhtiöiden muodon valinneita vastuunalaisia yhtiömiehiä vastaan, ja kun tällaisten yhtiöiden osalta ulkopuolisten suojana on näin ollen ainoastaan yhtiövarallisuus.

63 Ulkopuolisten osalta on olemassa olennainen ero tällaisten kommandiittiyhtiöiden ja sellaisten kommandiittiyhtiöiden, joiden ainakin yksi vastuunalainen yhtiömies on luonnollinen henkilö, joka on vastuussa yhtiön veloista kaikella varallisuudellaan.

64 Siten julkistamista koskevien velvollisuuksien asettaminen sellaisille kommandiittiyhtiöille, joiden kaikki vastuunalaiset yhtiömiehet ovat yhtiömuodoltaan GmbH & Co. KG:n kaltaisia rajavastuuyhtiöitä, mutta ei muille kommandiittiyhtiöille, on objektiivisesti perusteltua.

65 Komissio viittaa samaan objektiiviseen eroon, joka vallitsee eri kommandiittiyhtiöiden välillä, ja päättelee sen perusteella, ettei direktiivi 90/605 ole syrjivä.

Yhteisöjen tuomioistuimen vastaus

66 Aluksi muistettava, että yhdenvertaisen kohtelun periaate, joka kuuluu yhteisön oikeusjärjestelmän keskeisiin periaatteisiin, edellyttää, että toisiinsa rinnastettavia tilanteita ei kohdella eri tavoin eikä erilaisia tilanteita kohdella samalla tavoin, ellei tällaista kohtelua voida objektiivisesti perustella (ks. erityisesti asia C-304/01, Espanja v. komissio, tuomio 9.9.2004, Kok. 2004, s. I-7655, 31 kohta).

67 Siten kuin käy ilmi käsillä olevan määräyksen 51 kohdasta, direktiivissä 90/605 tehty ero siinä tarkoitettujen GmbH & Co KG:n kaltaisten kommandiittiyhtiöiden ja

sellaisten kommandiittiyhtiöiden, joissa vastuunalaisten yhtiömiesten joukossa on ainakin yksi luonnollinen henkilö ja jotka ovat mainitun direktiivin soveltamisalan ulkopuolella, on perusteltavissa sillä, että ensimmäisen ryhmän kommandiittiyhtiöihin liittyvät epäsuorasti samat ulkopuolisia koskevat riskit kuin neljännessä yhtiödirektiivissä tarkoitettuihin pääomayhtiöihin, nimittäin se, että näissä yhtiömuodoissa ulkopuolisten suojana on ainoastaan yhtiövarallisuus, kun taas tästä ei ole kysymys toisen ryhmän kommandiittiyhtiöissä.

68 Direktiivissä 90/605 nimittäin noudatetaan samaa logiikkaa kuin neljännessä yhtiödirektiivissä, jonka kiertämistä sillä pyritään estämään ja johon nähden direktiivi 90/605 on tältä osin puhtaasti liitännäinen. Vastaavasti direktiivi 90/605 täydentää neljättä yhtiödirektiiviä, jotta vastuun rajoittamisen taustalla oleva etuoikeus, josta tietyt yhtiömuodot hyötyvät, liittyy kiinteästi tarkoituksenmukaiseen julkistamiseen, joka on tarkoitettu suojaamaan ulkopuolisten etuja.

69 Direktiivissä 90/605 tehty niiden kahden eri kommandiittiyhtiöryhmän välinen erottelu, jotka on mainittu käsillä olevan määräyksen 67 kohdassa, jotta tarkennettaisiin neljännen yhtiödirektiivin soveltamisalaa ja ensin mainitussa direktiivissä määrättyjä julkistamista koskevia velvollisuuksia, on siten objektiivisesti perusteltavissa ulkopuolisten etujen suojaamista koskevilla seikoilla, ja tämä suojaaminen on direktiivin 90/605 ja neljännen yhtiödirektiivin olennainen tavoite.

70 Tällaista johtopäätöstä ei heikennä seikka, jonka ennakkoratkaisua pyytäneet tuomioistuimet ovat tuoneet esille ja jonka mukaan direktiivissä 90/605 tarkoitettujen kommandiittiyhtiöiden velkojia suojattaisiin jo sen vuoksi, että niiden yhtiömiehet ovat rajavastuuyhtiöinä neljännessä yhtiödirektiivissä säädettyjen julkistamista koskevien velvollisuuksien alaisia, kun taas kyseiset velvollisuudet eivät koske luonnollisia henkilöitä.

71 Nimittäin samoin kuin on jo katsottu käsillä olevan määräyksen 56 kohdassa, sellaisten pääomayhtiöiden, jotka ovat direktiivissä 90/605 tarkoitettujen, pääasioissa kyseessä olevan GmbH & Co. KG:n, tässä tapauksessa rajavastuuyhtiö, tavalla muodostettujen henkilöyhtiöiden ainoita vastuunalaisia yhtiömiehiä, tilinpäätöksen julkistamisella paljastetaan ainoastaan tietoja mainittujen yhtiömiesten tilanteesta eikä kyseisten henkilöyhtiöiden tilanteesta.

72 Ottaen huomioon edellä esitetyt seikat ei ilmene, että direktiivi 90/605 loukkaisi yhdenvertaisen kohtelun periaatetta.

73 Näin ollen on syytä vastata asiassa C-435/02 esitettyyn kolmanteen kysymykseen ja asiassa C-103/03 esitettyyn neljänteen kysymykseen, että tarkasteltaessa niitä suhteessa yhdenvertaisen kohtelun periaatteeseen esille ei ole tullut mitään sellaista seikkaa, joka vaikuttaisi direktiivin 90/605 pätevyyteen.

Oikeudenkäyntikulut

74 Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely yhteisöjen tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta. Yhteisöjen tuomioistuimelle huomautuksensa esittäneille muille kuin asianosaisille aiheutuneita oikeudenkäyntikuluja ei voida määrätä korvattaviksi.

Näillä perusteilla yhteisöjen tuomioistuin (toinen jaosto) on ratkaisut asiat seuraavasti:

1) **Tilinpäätöksistä annetun direktiivin 78/660/ETY ja konsolidoiduista tilinpäätöksistä annetun direktiivin 83/349/ETY muuttamisesta niiden soveltamisalan osalta 8 päivänä marraskuuta 1990 annettu neuvoston direktiivi 90/605/ETY siltä osin kuin siitä seuraa, että kaikilla henkilöillä on mahdollisuus tutustua sellaisten yhtiöiden tilinpäätökseen ja toimintakertomukseen, joilla on direktiivissä tarkoitettu yhtiömuoto, ilman, että niiden täytyy vedota suojelua edellyttävään oikeuteen tai etuun, on voitu pätevästi antaa EY:n perustamissopimuksen 54 artiklan 3 kohdan g alakohdan (josta on muutettuna tullut EY 44 artiklan 2 kohdan g alakohta) nojalla.**

2) **Tarkasteltaessa asiassa C-435/02 esitettyjä kahta ensimmäistä kysymystä ja asiassa C-103/03 esitettyä toista ja kolmatta kysymystä suhteessa yhteisön oikeuden yleisiin ammatinharjoittamisen vapauden ja ilmaisunvapauden periaatteisiin esille ei ole tullut mitään sellaista seikkaa, joka vaikuttaisi direktiivin 90/605 pätevyyteen.**

3) **Tarkasteltaessa asiassa C-435/02 esitettyä kolmatta kysymystä ja asiassa C-103/03 esitettyä neljättä kysymystä suhteessa yhdenvertaisen kohtelun periaatteeseen esille ei ole tullut mitään sellaista seikkaa, joka vaikuttaisi direktiivin 90/605 pätevyyteen.**

Allekirjoitukset